

شیوه مواجهه با جریانات روز در کلام امام جواد(علیه السلام)

بصیرت در اصطلاح، عبارت است از قوه‌ای در قلب شخص، که به نور قدسی منور بوده، به وسیله آن حقایق اشیا و امور را درک می‌کند؛ همان‌گونه که شخص به وسیله چشم، صور و ظواهر اشیا را می‌بیند.

بصیرت در اصطلاح، عبارت است از قوه‌ای در قلب شخص، که به نور قدسی منور بوده، به وسیله آن حقایق اشیا و امور را درک می‌کند؛ همان‌گونه که شخص به وسیله چشم، صور و ظواهر اشیا را می‌بیند. شاید بتوان «بینش» را معادل بصیرت گرفت اما معنای جامع و مانعی پیدا نمی‌کند و شاید بسیاری از اوقات مفهوم را نرساند.

شیوه مواجهه با جریانات روز در کلام امام جواد(علیه السلام)

یکی از مفاهیمی که در سال‌های اخیر فراگیر شده «بصیرت» است. مفهوم بصیرت یک مفهوم عام و پرکاربرد است در تمام شئون زندگی که متناسبانه آن را فقط برای جریانات سیاسی به کار می‌بریم. به عبارتی در جامعه ما برای مسائل سیاسی و مذهبی کاربرد دارد. بصیرت به معنای شناخت حقیقت و قدرت درک صحیح امور است. بصیرت در لغت، به معنای عقیده قلبی، شناخت، یقین، زیرکی و عبرت آمده است.

بصیرت در اصطلاح، عبارت است از قوه‌ای در قلب شخص، که به نور قدسی منور بوده، به وسیله آن حقایق اشیا و امور را درک می‌کند؛ همان‌گونه که شخص به وسیله چشم، صور و ظواهر اشیا را می‌بیند. شاید بتوان «بینش» را معادل بصیرت گرفت اما معنای جامع و مانعی پیدا نمی‌کند و شاید بسیاری از اوقات مفهوم را نرساند. در کل هر انسانی نیاز دارد که حق و باطل را با امداد الهی ببیند، در جایی که دچار حیرت و سردرگمی شدید می‌شود و این حیرت فقط در مسائل سیاسی نیست بلکه در لحظات خاص زندگی امکان دارد دچار آن شویم که نیاز ما را به آن نور مقدس ضرورت می‌بخشد.

انسان‌ها بیشتر در مواقع اضطرار یا به قول معروف سربه‌زن‌گاه نیاز به بصیرت یا بینش پیدا می‌کنند و وقتی پیچ‌های خطرناک را رد می‌کنند، می‌بینند چقدر این بینش برای آنها مفید بوده و چقدر به کارشان آمده است. هر کسی در زندگی دچار بحران‌هایی است، چه در مسائل مادی، معنوی، تصمیمات مهم تحصیلی، شغلی، زناشویی، تربیتی، سیاسی و... جریان‌هایی او را به مسیرهایی منحرف می‌کنند یا می‌خواهند او را از مسیر درست خارج کنند.

در این هنگام داده‌هایی که در ذهن جمع کرده اعم از مطالعه، مشاهده و تجربه به کمک او می‌آیند. البته کسی که اهل تقواست هر سه وسیله نجات که گفته شد را در قرآن و روایات پیدا می‌کند. زیرا خداوند در قرآن تمام احتیاجات زندگی مادی و معنوی را بیان فرموده است و همچنین روایات اهل بیت(علیهم السلام)؛ بینش و بصیرت ما را هوشیار نگاه می‌دارد تا تصمیمات درست بگیریم. حضرت جواد الائمه(علیه السلام) می‌فرمایند: «هرکس موقعیت شناس نباشد، جریانات، او را می‌رباید و هلاک خواهد شد.» (بحار الانوار، ج 68، ص 340)

جریانات زندگی انسان دست خوش اتفاقاتی است که در اختیار او نیست اما اینکه چه تصمیمی در این جریانات بگیرد و چگونه عمل کند که هلاک نشود در دست او و اختیار او است. در جایی که افرادی اختلاف ایجاد می‌کنند، دشمنی ایجاد می‌کنند، دوستان را نسبت به یکدیگر بد بین می‌کنند، وصل‌ها را فسخ می‌کنند و... به بینش الهی نیازمندیم تا از هلاکت خودمان و عزیزان مان جلوگیری کنیم.

گاهی انسان ترجیح می‌دهد در مقابل انسان فتنه‌گر یا بدطینت و نادان سکوت کند زیرا این سکوت برای او امنیت بیشتری می‌آورد. امام جواد(علیه السلام) می‌فرمایند: «چنانچه افراد جاهل ساکت باشند، مردم دچار اختلافات نمی‌شوند.» (بحار الانوار، ج 75، ص 81) اما آیا می‌توان جاهل را ساکت کرد؟ بهترین راه در این اختلاف‌انگیزی‌ها شناخت جاهل و شناخت تکلیف خودمان است. جدا از اینکه ما باید بدانیم چگونه در مقابل جاهل عمل کنیم، این را هم باید بدانیم که چگونه با اختلاف‌انگیزی‌های او مقابله کنیم.

این که هر حرف و سخنی را قبول کنیم و عقل و اراده خودمان را در اختیار افراد جاهل و مغرض قرار دهیم یعنی به سمت نابودی و هلاکت خودمان رفتیم. انسانی که برای انتخاب لباس خود، غذای خود، وسیله نقلیه یا محل سکونت خود این همه تلاش می‌کند و وسواس به خرج می‌دهد، آیا نباید برای آنچه که می‌شنود، می‌بیند و فکر می‌کند دقت و وسواس داشته باشد؟ شاید پرسیده شود چگونه فرد جاهل را بشناسیم؟ در بالا گفته شد اگر به سلاح علم و فکر مسلح باشیم، می‌توانیم راحت افراد جاهل، مغرض و فتنه‌جو را بشناسیم اما اگر این شناخت سخت بود باید خودمان را عادت دهیم در قبول هر چیزی که می‌بینیم و

امام جواد(علیه السلام) در مورد پذیرش حرف ها و قول ها نکته ای می فرمایند که: «هر کس به شخصی سخنران علاقمند و متمایل باشد، بنده اوست، پس چنان چه سخنور برای خدا و از احکام و معارف خدا سخن بگوید، بنده خداست و اگر از زبان شیطان و هوا و هوس و مادیات سخن بگوید، بنده شیطان خواهد بود.»(کافی، ج6، ص434) این بیان شریف کار را برای ما راحت کرده است. تشخیص اینکه چه حرفی درست است یا غلط به فحوای کلام گوینده و میل شنونده بستگی دارد. ما باید ببینیم نیت کسی که در حال سخن با ما است و می خواهد ما را به جهتی متمایل کند چیست؟ باید ببینیم از چه منابعی سخن می گوید و می خواهد ما را به سمت چه کسی یا چیزی ببرد؟ انسان موقعیت شناس تمام جوانب موجود در حرف یا کاری را بررسی می کند و پس از آن به سمتش می رود.

امام جواد(علیه السلام) می فرمایند: «هرکس بدون اطمینان نسبت به جوانب [هر کاری، فرمانی، حرکتی و...] مطیع و پذیرای آن شود، خود را در معرض هلاکت قرار داده و نتیجه ای جز خشم و عصبانیت نخواهد گرفت.»(بحارالانوار، ج75، ص364) بسیاری از خشم ها و خشونت های موجود در جوامع در طول تاریخ به دلیل نسنجیده عمل کردن برخی افراد بوده که نیت بدی هم نداشتند اما خود را به جریاناتی سپردند که خیر خودشان و مردم شان در آن نبوده...
راسخون